

Ədəbiyyat araşdırmaçı-sı Yavuz Akpınar Azərbaycan ədəbiyyatının tədqiqinə hələ gənc yaşlarından başlayıb. M.F.Axundzadədən başlayan tədqiqatları ona ölkəmizin görkəmli şəxsiyyətlərini daha yaxından tanıdıb, ünlü insanlarla qarşılaşdırıb, ən əsası, Azərbaycanı sevdirib. Tədqiqatçı alim araşdırmalarını ölkəmizin görkəmli ədəbiyyatçılarının, şəxsiyyətlərinin yaradıcılığına, fəaliyyətinə, tarixi mətbu orqanlarını, o cümlədən "Kaspi"nin tədqiqinə həsr edib.

Bu günlərdə Bakıda "Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatının tədqiqi, problemlər, vəzifələr" mövzusunda keçirilən II Beynəlxalq elmi konfransda iştirak edən professor, Dr. Yavuz Akpınar "Kaspi"nin qonağı oldu.

İNDİ MƏNƏ RÖYA KİMİ GƏLİR...

- Siz Azərbaycan ədəbiyyatının tədrisi ilə məşğul olmusunuz. Türkdil ölkələrin ədəbiyyatı içərisində niyə məhz bu bölümü seçdiniz?

- Mən Qarsda doğulmuşam. Əslimiz isə Qarabağdan gəlmişdir. Amma ən azı, 7 nəsil Qarsdayıq. Qars sovetlər birliyi respublikaları, o cümlədən Ermənistanla sərhəd olduğundan biz erməni zülmünün nə olduğunu öyrənərək, rusların tikdiyi binaları görərək böyüdük. Həmçinin məhəlləmizdə rus konsulluğu var idi. Polislər o konsulluğun önündə davamlı növbə tutduğundan oradan keçməyə ehtiyat edərdik. Sonradan konsulluq bağlandı. Həmçinin ailə hekayələrimiz də var. Babamın ermənilərin törətdiyi qətləndən qurtulmaq üçün qaçıb Gəncəyə gəlmişdirlər. Ailəmiz çoxlu insan itirib. Babam çox bilgili və şüurlu insan idi. Bütün ailə üzvləri məhv olduğundan tək-cə babam qalmışdı. O, Kazım Qarabəkirin yetimlər üçün məktəbində oxumuşdu. Bizim Doğu Anadolu Qarabəkirə çox borcludur. O, uşaqlara eşgər qıyafətləri tikdirmiş və onları yetişdirmişdi. Həmin uşaqlar şüurlu türk ruhu ilə yetişmişdirlər. Babam mənə hələ orta məktəbdə oxuyarkən Ziya Gökalpın kitablarını, türk tarixini oxuturdurdu. Hətta, mənim və qardaşlarımın Yavuz, Yıldıırım, Atilla adlarını o kitablardan seçmişdi. Bu, babamın türk taleyinə baxışını göstərirdi. Biz həm Qarsda, həm də ailə içində milli ruhda yetişdik. Liseyə gəldiyimiz zaman bizdə rus və ermənilərə fanatik dərəcədə nifrət vardı. Türk dünyasına aid kitablar oxuyunca məndə türkcülük fikirləri inkişaf edirdi. Qarsdakı Alpaslan Liseyində oxuyanda "Ya tarixçi, ya da ədəbiyyatçı olacağam", - deyə artıq qərar vermişdim. Biz lisey tələbəsi ikən üç ədəbiyyat dergisi nəşr etdirdik. Sonra Dr.Zurum Atatürk Universitetinin Türk dili ədəbiyyatı bölümündə oxudum. Niyazi adlı müəllimimiz türk teatrı tarixindən dərs deyirdi. O, türklər arasında ilk komediyaalar yazan Mirzə Fətəli Axundzadədən bəhs etməyə başladı. Mən ilk teatr əsərləri yazan yazıçı haqqında Türkiyədə axtarışlar etsəm də, heç bir qaynaq tapmadım. O zaman komediyaları Türkiyədə tapmaq mümkün deyildi. 1969-cu ildə universitetdən məzun olunca Azərbaycan ədəbiyyatı üzərində çalışacağıma qərar verdim. Müəlliminin yönləndirməsi, Mirzə Fətəli Axundzadədən bəhs etməsi diqqətimə Azərbaycanı yönəltdi. 1970-ci ildə Sovetlər Birliyinə gəldim. O zaman viza almaq və buralara gəlmək çox çətin idi. Ermənistanın demir yolu ilə gəlməli oldum. Arpaçayda qatara minib gələndə yolda sərhəd boyunca uzanan tikanlı mehilləri, silahlı əsgərləri, onların çəkmələrinin sərtliyi, mehillərin arxasındakı taranlarını torpağı görünəcə məni qorxu бүürdü. 22-23 yaşım vardı, amma bütün bunlara rəğmənlər, Azərbaycana gəldim. Bakıya gelişimin səbəbkarı təsadüfən professor Abbas Zamanov məkətblaşma-

ğım oldu. Onunla görüşüb Azərbaycan ədəbiyyatı üzrə çalışmaq istədiyimi söylədim. Mən o zaman Bakıda qalib doktorluq işi müdafiə edə biləcəyimi zənn edirdim. İnənirsınızı, o zaman "Bakıda oxumaq istəyirəm, mənə təqaüd verin" -deyə sizin maarif nazirinin qəbuluna qəddər gətdim. O, bunun mümkün olmadığını dedi. İndi düşün-dükcə bunlar mənə rəya kimi gəlir. Sonra bir neçə yaşlı adam mənə: "Sən türksən, burada heç bir türkə inam olmaz. Burada qalsan, səni öldürəcəklər. Kitablari al, apar, ancaq burada oxuma. Rus burada türkün oxumasına izn verməz" dedilər. Mən Bakıdan iki bağlama kitabla qayıtdım...

- Bəs sonradan Azərbaycana necə gəlib-gəldiniz?

- Abbas Zamanovun dəstəyi ilə Azərbaycan gəlib-gətdim və buraları tanıdım. Mənim Bakıda tanıdığım insanların hamısı 70 və ya ondan yuxarı yaş insanlar idi. Bəxtiyar Vahabzadə belə o zaman gənc nəsil sayılırdı. Təşəvvür edin, Yazıçılar Birliyində İmran Qasimov qarşıma çıxdı. Sonra Qulam Məmmədli, Həmid Araslı, Mirzəğa Quluzadə ilə dost oldum. Azərbaycanın ən ünlü alimlərini gördüm. Əlaqələrimiz belə başladı və davam etdi. Sonra Nəbi Xəzrinin şəirlərini yayımladım. Bakıdakı "Dostluq" və "Vətən" cəmiyyətləri, Yazıçılar İttifaqı, universitetdəki müəllimlər mənə çox köməklik edirdi. Onlar məni himayə etməsəydilər Bakıda nə bu qədər geniş çevrə tapa, nə də gəlib-gedə bilərdim. O zaman Türkiyə ilə rabitə yox idi. Beləcə mənim Azərbaycan ədəbiyyatı, Mirzə Fətəli Axundzadə haqqında tədqiqatların başladı və doktorluq işi yazdım. Çalışmalarım Azərbaycan ədəbiyyatından türk dünyası ədəbiyyatlarına doğru dəyişməyə başladı və türk dünyası ədəbiyyatını araşdırdım. Biz fakültədə dünyadakı türk ədəbiyyatını tək bir ədəbiyyat olaraq qəbul edirik. Azərbaycan ədəbiyyatı da onun bir şöbəsidir. Türk dilini də tək bir dil olaraq qəbul edir və Göytürk kitabələrindən başlayırıq. Füzulini oxuyarkən müəllimlər onun qəzəllərini latın əlifbası ilə deyil, ərəb əlifbası ilə oxutdururdular. Nəsimini oxuduğumuz zaman müəllim bizə əlyazmasından oxudurdu. Bu, çətin idi, ancaq bizim yaxşı yetişməyimizə səbəb oldu. Ancaq Azərbaycanda maraqlanıram, ərəb əlifbası oxutmurlar. Elə isə bundan 70 il sonra böyüyən uşaqlar Nəsimini, Füzulini, "Füyuzat" və ya "Molla Nəsrəddin" jurnallarını, "Əkinçi", "Şərqi-Rus" və ya "Həyat" qəzetlərini necə oxuyacaqlar? Məncə, universitetlərin tarix və ya ədəbiyyat bölümlərində ərəb əlifbasına yer vermək lazımdır. Bizim 4 illik filoloji fakültədə dünyadakı türklərin ədəbiyyatı var. Amma burada hələ Azərbaycan ədəbiyyatı şöbəsində türkcə türklərin, özbəklərin, tatarların ədəbiyyatı oxudulmur. Məncə, bu, yanlışdır. Türkmənlərdə Nəsimi yoxdur, ancaq özbək və türkmən ədəbiyyatından Nəsimini, Füzulini çıxara bilməzsınız. Onlar bunu oxuyurlar. O zaman siz niyə bu qapıları qapadırsınız? Və ya Əhməd Yəsevi, Yunis Əmrəyə niyə qapıları qapadırsınız? Bunlar bizim müştərkə ədəbi şəxsiyyətlərimizdir, onları bərabər oxumaq lazımdır. Təbii ki, bu, türk dünyasının bir-birini sevməsinə, bir-biri ilə əlaqə qurmasına xidmət edir. Mən 70-ci illərdə Bakıya gələndə burada yalnız Nazim Hikmətdən danışıldığını gördüm. Ancaq bizim qoca ədəbiyyatımız təkəcə Nazim Hikmətdə təmsil olunmur, başqa şəxsiyyətlər də var. Onları da oxumaq lazımdır.

- Siz Azərbaycan ədəbiyyatını tədris edən zaman tələbələr tərəfindən ədəbiyyatımıza maraq çox idi-mi?

- Marağ çox idi, bu gün də var. Sə-mimi olaraq deyirəm ki, Azərbaycanın bir filoloji fakültəsinə gətsəniz tələbənin yüzdə on və ya on beşi türk ədəbiyyatına maraq duyursa, bizdəki tələbələr in yarısından çoxu Azərbaycan ədəbiyyatına maraq duyur. Sovetlər birliyi dağılmazdan əvvəl torağılıq, türkcülük dediyimiz zaman fəq edilmiş şovinizm kimi bir məqsəd vardı. İndi belə bir qorxu yoxdur. Türk dünyasından dövlət başçıları bəhs edir. Türkiyə-

də qapılar artıq açılib. 1990-cı illərdən sonra Türkiyədə türk dünyası ədəbiyyatı, dili, tarixi haqqında yayımlanan əsərlər bütün türk dünyasından çoxdur. Məsələn, Azərbaycanda hələ öz-bək, qazax, tatar ədəbiyyatına marağ yoxdur. Məsələn, burada təkəcə Oljas Süleymanovu tanıyırlar. Ancaq Türkiyədə "Qazaxıstan ədəbiyyatını öyrə-nəcəyəm" - deyib o ölkəyə gedən gənc nəsil var. Bir dili yaşadığı yerdə öyrənmək onun gələcəkdə yaxşı bir alim olmasına da imkan yaradır. Bu gün Türkiyədə çuvaşca, yakutdca, rusca bilən gənc tarixçilər tapıla bilərsiniz. Biz əvvəllər rusca bilməzdik. Amma indi belə bir nəsil yetişdi və bu, gələcəkdə türkolojinin səviyyəsinin yüksəlməsində böyük rol oynayacaq. Bu gün Türkiyədə Azərbaycan ədəbiyyatı və dili üzrə doktorluq işi üzrə çalışan 50-ə yaxın

çağ indiyədək heç bir tarixçi bundan istifadə etməyib.

- Yenidən Azərbaycan ədəbiyyatına dönməyə kimlərin yaradıcılığını araşdırmaq fikrindəsiniz?

- Artıq Rəsulzadənin əlyazmalarının bir hissəsini yayımlamaq lazımdır. Çünki onun Azərbaycan tarixi haqda 100 səhifədən çox makinada yığılmış 3 ayrı nüsxəsi var. Bu, ömrünün sonunda yazdığı əsəridir. Burada dostların diqqətindən qaçan bir isim də var - Cəlal Ünsüzadənin Türkiyədəki fəaliyyəti. Cəlal və Səid Ünsüzadə qardaşları "Ziyyəi-Qafqaziyyə"ni çıxarıblar. Onlar çar zülmündən Türkiyəyə qaçmaq məcburiyyətində qalıblar. 1918-ci ildə Azərbaycan Cümhuriyyəti qurular-qurulmaz Əli bəy Hüseynzadə, Əhməd bəy Ağaoğlu orduya müşavir kimi göndə-

CƏNÜBLA ŞİMAL ARASINDA KÖRPÜ

- Azərbaycan mühacir ədəbiyyatı siyahısında isimlər çoxdurmu?

- Çoxdur... Böyük Vətən müharibəsindən sonra ikinci mühacirət dövründə almanlara əsir düşüb geri dönməyən qrup da var. Ən azı, fəaliyyət göstərən 20-30 nəfər var. Rəsulzadə ilə bərabər Mirzəbəlanın da fəaliyyəti araşdırıldı. Mühacirət ədəbiyyatı Türkiyədə bir çox ədəbiyyatçılar tərəfindən araşdırılır. Həmçinin Azərbaycanda da bu sahəyə diqqət var. Təbii ki, AMEA-da mühacirət ədəbiyyatı ilə bağlı şöbənin açılması bu istiqamətdə araşdır-tində qalıblar. 1918-ci ildə Azərbaycan Cümhuriyyəti qurular-qurulmaz Əli bəy Hüseynzadə, Əhməd bəy Ağaoğlu orduya müşavir kimi göndə-

Bunlar mənə rəya kimi gəlir

Yavuz Akpınar: "Mən həmin illərdə Azərbaycanla İran arasında körpü idim"

insan var. Biz 1990-cı illərdə heç azəri türkcəsini anlaya bilmirdik.

"YENİDƏN AZƏRBAYCAN ƏDƏBİYYATINA DÖNƏCƏYƏM"

- İsmayıl Qaspralı ilə bağlı araşdırmalara necə maraq göstərdiniz?

- 1990-cı illərdən sonra Qaspralını araşdırmağa başladım. 15 ildən artıqdır ki, Qaspralı üzərində çalışıram. Çünki onun haqqında Türkiyədə araşdırma etmək mümkün deyildi. Nə Türkiyədə, nə də Bakıda "Tərcüman" qəzetinin arxivini var idi. Sovetlər birliyi dağılandı sonra Rusiyadan "Tərcüman" qəzetinin mikrofilmlərini və rəqəmsal nüsxələrini almaq mümkün oldu. Qaspralının külliyyatını nəşr etməyi qərara aldım. "Madam ki, zamanında türk dünyasının heyatında böyük rol oynayıb, niyə bu şəxsiyyətin əsərləri ortada yoxdur?" - deyə düşündüm. Öncə roman və hekayələrini nəşr etdirdim. Sonra da xronoloji olaraq "Tərcüman"da olan yazıların hamısını ərəb əlifbasından latın əlifbasına çevirdim. Təxminən 10 cildlik nəşrin növbəsi çatdı. Təəssüf ki, bu arada Azərbaycan ədəbiyyatından geridə qaldım. Qaspralı ilə bağlı işim tamamlanan kimi yenidən Azərbaycan ədəbiyyatına dönməyəm. Həmçinin Məmməd Əmin Rəsulzadənin arxivinin bir hissəsini ailəsi mənə etibar etdi. Rəsulzadə haqqında da bəzi çalışmalarım oldu. "İran türkləri" və "Qafqaz türkləri"ni kitab halına gətirib yayımlayan bizik.

1998-ci ildə İranda keçirilən Azərbaycan simpoziumunda Rəsulzadənin əlyazmalarının siyahısını təqdim etdim. Sonradan bu, Sabir Rüstəmxanlı tərəfindən Azərbaycanda yayımlandı. Daha sonra Rəsulzadənin 1923-cü ildə Türkiyəyə gəldiyi zaman nəşr etdirdiyi "Qafqaziyyə" dergisinin dərc olunan 95 sayını latın əlifbasına çevirdik. Bu günlərdə Avropa-Azərbaycan Cəmiyyəti onu çap etdirəcək. Hər halda, bu, bizim Bakıdakı Mühacirət Ədəbiyyatı Beynəlxalq elmi konfransına ən önəmli töhfəmiş olacaq. Çoxu ərəb əlifbası bilmədiyimiz üçün o mətləblər istifadə etməyi bacarmıq. Bu, Türkiyə və Azərbaycan, Türkiyə-İran münasibətləri üçün çox ciddi qaynaqdır. An-

"Kaspi"nin rəqəmsal arxivinin Almaniyada satıldığını eşidincə Sona xanıma məlumat verdim. Onlar marağ göstərdilər və arxiv alınıb Azərbaycana gətirildi. Hazırda həmin rəqəmsal nüsxələr "Kaspi"nin elektron səhifəsində yerləşdirilib. Tədqiqatçı Səmayə Mövlayeva "Kaspi"ni zamanında dəyərləndirib və tədqiqatlar aparıb. Ancaq "Kaspi"ni Rusiya müsəlmanlarının qəzeti olaraq qiymətləndirmək lazımdır. "Kaspi" Azərbaycanı siğmayan qəzetdir.

rijinalını əski kitabçalardan təmin etmək mümkündür.

- Şəxsi fondlarda sizin azərbaycanlı yazarlara və alimlərə ünvanladığınız iki mindən çox məktubun mühafizə edilməsi ilə bağlı internetdə bir xəbəərə rast gəldim. Həmin məktubları əsasən kimlərə ünvanlamısınız?

- İnənıram ki, məktubların sayı iki min olsun, ancaq var. Ən çox məktub yazdığım Abbas Zamanov olub. Onun da məndə məktubları var. Hətta, Ədəbiyyat arxivinin müdiri Maarif Teymur bir neçə dəfə "onları gətir arxivdə saxlayaq" - dedi. Mən fakültədə təqaüdə çıxandan sonra iki bağlama məktubu hə-rə qoydumsa, sonra tapa bilmədim, yoxsa hamısını gətirəcəkdim. Həmçinin

Bəxtiyar Vahabzadəyə, Nəbi Xəzriyə yazdığım məktublar var idi. Bəxtiyarın da, Nəbi Xəzrinin də şəirlərini ilk dəfə Türkiyədə mən yayımlamışam. Təbii ki, bir çoxları ilə məktub vasitəsilə əlaqə saxlamışam. Həmçinin Cənubi Azərbaycanla əlaqələrim var. Şəhriyarın "Heydərbabaya salam" şəirlini ilk dəfə Türkiyədə mən çap etdirdim. 70-80-ci illərdə Bakıdan Təbrizə məktub yazmaq çətin idi. Məktubu göndərsən də gedib çatmazdı. Ancaq Türkiyə ilə İran çox açıq olub. Hətta, bu gün belə iki dövlət arasında viza yoxdur. Cavad Heyət, Söhrab Tahir, Həmid Nitqi ilə əlaqələrim vardı. Onların şəirlərini də Türkiyədə ilk dəfə mən çap etdirmişəm. Abbas Zamanov Səməd bəy Behrənginin qardaşı Həsən bəyə yazdığı məktubu mənə göndərdirdi, mənə Əzrurumdan Təbrizə göndərdirdim. Mən həmin illərdə bi-

"KASPI"YƏ YENİ BAXIŞ

- "Kaspi" qəzetinin tarixini araşdırmaq qərarına necə gəldiniz?

- Türk dünyası barədə uşaqlıqda dərs keçərkən təbii ki, ilk növbədə modernləşmə öyrədirik. Bu işin başında İsmayıl Qaspralı var. Bu dərslərin qaynağı təbii ki, qəzetlərdir. Ona görə mən türk dünyasının qəzetlərini toplamağa başladım və Bakıya gəldim. "Əkinçi" nəşr edilmişdi. Daha sonra latın əlifbası ilə çıxdı. Buna rəğmənlər universitetdə "Əkinçi"dən bir mətn oxutdurduğum zaman nə latın, nə də kiril əlifbası ilə deyil, orijinaldan oxutdururdum. Çünki orijinal mətnə filologiyanın bütün problemləri gözümüzün önünə çıxır. Beləcə, "Tərcüman" qəzetinə və Qaspralıya müraciət etdim. Hazırda "Tərcüman" qəzetinin tam kolleksiyası dünyada tək-cə məndə var. Mən bunu rəqəmsal olaraq bir neçə kitabxanadan toplamışam. Azərbaycanın modernləşməsi haqqında fikirlər bizə Hüseyn Kara ilə gəldi. Azərbaycanın modernləşməsi, Axundzadə, Mirzə Kazım bəy, Zərdəbi haqqında bizə ilk bilgi verən Hüseyn bəy Karanın yazdıqları oldu. Mən Bakıya gəldikdən sonra "Həyat", "Şərqi-Rus", "Ziya", "Ziyyəi-Qafqaziyyə" qəzetlərinin arxivini aldım. Təbii ki, "Kaspi" hamısından daha uzunömürlü və rus dilində olduğu üçün türk dünyasına ünvanlanan bilən bir qəzet idi. Yəni, "Kaspi"ni bir çərçəz müsəlman da, gürcü müsəlman da oxuyurdu. Ancaq heç bir zaman "Əkinçi"nin belə bir şansı olmadı. Zərdəbi çox istəyərdi ki, onu oxusunlar. Hətta "Əkinçi" qəzetində Zərdəbiyə İstəbuldan yazılan məktub var. Həmçinin Məhəmmədəğa Şaxtaxlı peşəkər bir adam idi və bu işləri çox gözəl bilirdi. O, "Şərqi-Rus" qəzetini açmışdı. "Şərqi-Rus" bütün Qafqaza, Krıma, hətta türkmənlərə, qazaxlara, qırğızlara, tatarlara qəddər gedir. Amma sizinkilər bu, "Azərbaycan qəzetidir" deyirlər. Siz niyə bunu kiçildirsiniz? Məhəmməd ağa öz bacarığını göstərmiş və qəzeti Rusiya müsəlmanlarına ünvanlamışdı. Məsələn, Qaspralı "Tərcüman" qəzetini Baxcasaray kimi kiçik bir yerdə çıxarıb və siz onu Bakıda, Daşkənddə oxuyusunuz. Bu, böyük uğurdu. Olmaya, "Tərcüman"a Krım qəzeti deyəcəksiniz? Gerçəyi görmək lazımdır. Bu, bütün Rusiya müsəlmanlarının qəzetidir. Niyə bunları yalnız Azərbaycan içində görürsünüz və qarşılıqlı ədəbi əlaqələr gözünüzdən qaçır? Mənim diqqət yetirdiyim məsələ modernləşmə olunca təbii ki, diqqətimdə "Kaspi" durdu. Təəssüf ki, rus dilində bilmədiyim üçün mən azəri qaynaqları ilə yazılan nüsxələrdən istifadə etmək məcburiyyətində qaldım. Ona görə bir tələbəmə rus dilində bir mövzuda doktorluq işi vermək istədim. Çağdış "Kaspi"nin təsisçisi Sona Vəliyeva ilə əlaqələrimiz də belə yarandı. "Kaspi"nin rəqəmsal arxivinin Almaniyada satıldığını eşidincə Sona xanıma məlumat verdim. Onlar marağ göstərdilər və arxiv alınıb Azərbaycana gətirildi. Hazırda həmin rəqəmsal nüsxələr "Kaspi"nin elektron səhifəsində yerləşdirilib. Tədqiqatçı Səmayə Mövlayeva "Kaspi"ni zamanında dəyərləndirib və tədqiqatlar aparıb. Ancaq "Kaspi"ni Rusiya müsəlmanlarının qəzeti olaraq qiymətləndirmək lazımdır. "Kaspi" Azərbaycanı siğmayan qəzetdir. "Kaspi" yeni ziyalılarnı oxuya biləcəyi qəzetə çevrilmişdi. Burada modernləş-

mənin bütün problemləri var. Yəni, bu qəzetin səhifələrində Qərb mədəniyyəti, ruslarla münasibətlər, kapitalizm münasibətləri, günümüzdəki Azərbaycana işıq tutacaq təcrübələr var. Bu baxımdan, "Kaspi"ni incələmək, ona yeni gözle baxmaq lazımdır. Təəssüf ki, Azərbaycanda "Kaspi" ilə bağlı belə bir tədqiqat yoxdur. Ancaq mən Türkiyədə bir tədqiqatçı həyata keçirmək istəyirəm. Düzdür, rus dilində bilmirəm, ancaq "Kaspi"nin önəmini anlayacaq qədər qaynaqlardan bilgilim var. İnsan keçmişini öyrənirsə, gələcəyini də qura bilir. Ona görə keçmişimizi səymədən, keçmişdə edilən səhvlərdən dərs alaraq, günümüzdəki problemləri daha asan və ağıllı şəkildə həll etmək yoluna çatmalıyıq.

QƏZET HƏMİŞƏLİK OLACAQ

- Ədəbiyyat söz sənətidir. Hər kəs bu sənətin xiridarını ola bilərmi?

- Ola bilməz. Necə ki, bir kostyum tikdirmək istədiyiniz zaman yaxşı bir dərzi axtarırsınız, eləcə yaxşı bir romançı da, ədəbiyyatçı da var. Ancaq sirdən şairlər də çoxdur. Dünyanın hər yerində beledir, yəni bir ələmə var. Ədəbiyyata gəldikdə, 18 yaşında seir yazırsınız, bacarıqlı olsanız, bu, davam edir, olmasanız yarıda qırılır. Ancaq təbii ki, bunlara bir qapı açmaq lazımdır. Əgər bir qəzet və ya dərgi gənclərə bu imkan verirsə, onun da qabiliyyəti varsa, daha irəli gedə bilər. Bacarıqsız insanı haraya qədər himayə etmək olar? Bugünkü gənclik əslində çox şanslıdır. Pulsuz qəzet çıxarmaq - internet qəzeti buraxmaq şansları var. Texnoloji imkanlar hər şeyi imkanlaşdırıb, yetər ki, gənclik həvəsli olsun.

- Bəs texnologiyanın inkişafı fonunda qəzetlərin bir gün sıradan çıxması təhlükəsini söyləyənlər haqlıdır-larmı?

- Məncə, bu söhbətlər mənasızdır. Təyyarələr çıxdı, biz qatarla, avtobusla harasa getməkdən vaz keçdikmi? Zamanın yoxdurarsa, məsələn, İstəbulda təyyarə ilə gedirsən. Əgər gəzmək və ya ətrafı görmək istəyirsənlər avtomobil seçsən. Bu, ehtiyaca görə müəyyən-ləşir. Internet qəzetlərini ənənəvi çap məhsulları ilə müqayisə etmək mümkün deyil. Onların hər birinin öz yeri var. Təbii ki, çap məhsulunu hər zaman oxumaq mümkündür. Çox güvəndiyiniz elektron qaynaqlar bir problem üzündən dərhal itə bilər, heç bir zaman da onu geri qaytara bilməzsınız. Amma qəzet həmişəlik qalacaq.

- 135 yaşlı "Kaspi"nin çağdış nəşrinə, bu işə çiyin verənlərə sözü-nüz...

- Azərbaycan 25 ildir ki, xaricə açı-lıb və 70 il ərzində gözəlməyən inkişafı göstərib. Bilgi harda varsa, almaq lazımdır. Türk dünyasının heç bir yerində bu qədər rahat qəzet çap olunmur. Azərbaycandakı bu sərbastilik və şərait də "Kaspi"nin keçmişdən gələn problemləri çözməsinə imkan verir. "Kaspi" qəzetinin bu kontekstdə hərəkət etdiyi-ni düşünürəm. Mən bu qəzetin elektron səhifələrini Türkiyədən izləyirəm. İstədiyiniz ki, "Kaspi" qəzeti həmişə öz tarixi üzərində qalsın, oradakı fikir münəqi-lərləri görə bilim. Bu qəzet öz keçmiş ələməsi ilə əlaqə qurduqda daha da inkişaf edəcək. Mən buna inanıram...

Təranə Məhərrəmovə